

[Morten Lange.]

landbrugsafsætning i hver fald ingen sinde ville være blevet ordnet med et mirakuløst slag ved, at vi kom ind i fællesmarkedet, så begrundelsen for de store tilskud, at støtten kun skulle være, indtil vi kom ind i fællesmarkedet, er nok noget tvivlsom. Jeg tror snarere, at tråden i hele diskussionen omkring fællesmarkedet og hele dette oplæg her er, at landbruget har brugt tanken om, at vi skulle tilslutte os fællesmarkedet, som en sovepude, der hindrede, at man for alvor tog fat på de helt anderledes grundlæggende spørgsmål om en strukturændring, som formodentlig er hovedopskriften i dansk landbrug i dag.

Det må erkendes, at der næsten ikke er et eneste menneske, der udtaler sig med nogen saglighed om landbrugsspørgsmål, uden at strukturændring bliver nævnt mindst 5 gange, men det er som med så mange andre ord i det danske sprog ganske afgørende, hvad man mener med strukturændring, for bare det at sige strukturændring er ikke nogen løsning. Så vidt jeg da har fået indtryk af, og ikke mindst igen nu i dag, har der med strukturændring bare været en vis lyst til at angive, at brugene skulle gøres lidt større; hvis man kunne få landbrugsforpligtelsen fjernet fra de små brug, så man kunne få dem lagt sammen til store brug, ville i virkeligheden den ønskede strukturændring være fuldbragt.

Det ærede medlem hr. H. C. Toft fik næsten rørelse i stemmen, da han nævnte, at der var mulighed for efter et lovforslag, som vi senere skal behandle, at endog 2 meget store gårde kunne blive drevet sammen. Ja, det er jo denne tanke om selve brugsstørrelsen som løsning på strukturproblemet, der efter min opfattelse har lagt de egentlige problemer alt for langt tilbage i diskussionen. For det er dog først og fremmest spørgsmålet om, hvad der skal dyrkes, der må sættes i forgrunden, snarere end spørgsmålet om, hvor store brugene skal være. Det er dog den gale rækkefølge at løse problemerne i, og det er ganske interessant at se, at det er spørgsmålet om produktionen, som vi i dag i virkeligheden står så overordentlig svagt over for. For nogle år siden førte man frem i diskussionen, hvis man ville være en me-

get stor strukturændrer, problemer som spørgsmålet, om man skulle oprette svinefabrikker eller hvad man vil kalde det, og der kunne også være tale om at trække spørgsmålet om andelsstalde ind i diskussionen. Men i dag er diskussionen, hvad det angår, i betydelig grad kærtret, så vistnok ingen indtil videre med de eksisterende udsigter for flæskeproduktionen o.s.v. vil vove at påstå, at der skulle investeres meget store beløb i meget store svinefabrikker, og med de eksisterende muligheder for fortsat smørsalg, ja, da er det da ikke sikkert, at det ville være klogt at lave 300-400 andelsstalde her i landet og investere meget store summer heri, selv om jeg personlig har stor sympati for denne driftsform. Det skal også være sådan, at varerne kan sælges. Alle disse ting er ingenlunde blevet mere enkle de sidste år, og derfor er strukturdebatten en meget formel debat.

Men ikke desto mindre vil vi prøve i vor analyse af de forslag, der er lagt frem til forhandling her i dag, at se, om der er noget, der tyder på, at disse forskellige landbrugsordninger og love på den ene eller den anden måde kan siges på rimelig vis at støtte en strukturændring, som der er mening i.

Vi har imidlertid et kriterium til, en ting til, vi vil se på, og det er, om landbruget i den produktion, som det stiller til rådighed for det danske samfund både til forbrug og til eksport, da også tager et nogenlunde rimeligt hensyn til forbrugerne. Det må vistnok være så nogenlunde klart, at når vi herhjemme af samfundets dyrt sammenskrabede skattemidler skal ofre så stor en støtte på landbruget, må man kræve, at det danske forbrugermarked bliver betjent så godt, som det overhovedet er muligt. Men det skal ikke alene være som en slags rimelig belønning eller som en slags rimelig gengæld for støtten, men også fordi det er den eneste måde at få gjort et eksportprodukt overordentlig godt på. Den bedste måde at holde et eksportprodukt stadig i form er ved at koncentrere sig om, at hjemmemarkedet til enhver tid skal have topbetjening. Derigennem skærper man stadig væk konkurrencekravene, får stadig væk bedre og bedre føling med, hvordan produkterne udvikles — man kan meget nemmere finde ud af, hvorledes en